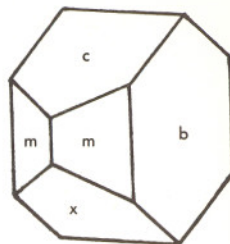

MIKROKLIN ELLER ORTHOKLAS ?

Kalifeltspat, alkalifeltspat eller kali-natronfeltspat leser man ofte om i litteraturen. Uten kanskje å tenke på det står man da overfor litt av et problem. Er det mikroclin eller orthoklas det er snakk om.

Sammensetningen $KAlSi_3O_8$ kan nemlig krystallisere i to modifikasjoner, enten monoklin eller triklin. Den monokline kalles orthoklas, den triklin mikroclin. Utseendemessig ser de like ut. Krystallformene kan bare med meget nøyaktige målinger brukes til å bestemme hvilken type det er snakk om, da også krystallene er svært like. Forskjellen er at hos orthoklas er vinkelen mellom flatene b og c (010 - 001) lik 90° , derav navnet (orthoklas = rettvinklet kløv), mens den hos mikroclin er $89^\circ 30'$. Mikroclin betyr liten vinkel.

For å fastslå hvilken feltspat man står overfor er derfor optisk undersøkelse med petrografisk mikroskop eller strukturundersøkelse med røntgen de beste metoder for en sikker bestemmelse. Noe kan man imidlertid si ut fra feltspatens opptreden.

Kalifeltspat fra granittpegmatitter er alltid mikroclin. Fargen er da lys, hvit til gullig eller rosa, også grønn (amazonitt). Kalifeltspatkrystaller på druserom i Drammensgranitt og nordmarkitt er orthoklas. Det samme gjelder fenokrystaller i rombeoporfyre i Oslofeltet. Adular er en morfologisk variant av orthoklas som opptrer på alpinsprekker bl.a. på Hardangervidda.

Problemet er at man ofte kan finne to eller flere typer feltspat i samme bergart eller mineralforekomst. Fordi en korrekt bestemmelse av kalifeltspat er nokså tidkrevende og relativt komplisert, løser man ofte problemet med å si at det er en kalifeltspat. Da er man i alle fall sikker på ikke å si noe galt.

Alf Olav Larsen